

*ШОМПОЛ Олена Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри
екологічного права юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

На науковому рівні проблеми наближення, адаптації, конвергенції, гармонізації екологічного законодавства України до законодавства ЄС є не тільки актуальними, але й популярними серед науковців, і тому даний круглий стіл присвячений саме обговоренню теоретичних та практичних аспектів даної проблематики.

Прагнення України до інтеграції в світове співтовариство та існуючих міждержавних утворень, обумовлює необхідність формування єдиного правового простору, зокрема, в сфері раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки, в рамках якого можна досягти ефективної співпраці між державами, що мають часто суттєві відмінності у соціально-економічних, екологічних та правових сферах.

Україна, підписавши та ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі Угода про асоціацію Україна – ЄС) [1], взяла на себе низку зобов'язань щодо її реалізації на національному рівні. Одним із основних напрямків співробітництва між сторонами, що спрямоване на досягнення цілей асоціації, Угодою визначається раціональне використання природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки.

Аналіз зобов'язань України по Угоді про асоціацію Україна – ЄС у сфері раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки дозволив виявити окремі групи таких зобов'язань.

1. Серед загальних зобов'язань України, відповідно до Угоди про асоціацію Україна – ЄС, є зобов'язання щодо адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, зокрема й екологічного законодавства.

2. Суто екологічні пріоритети асоціації України та ЄС закріплені у ст. 361 Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V Угоди про асоціацію Україна – ЄС [1], та мають на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист здоров'я населення, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища, *inter alia*, в наступних сферах: а) зміна клімату; б) екологічне управління та аналогічні питання, зокрема освіта й навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього

середовища та процесу прийняття екологічно значимих рішень; в) якість атмосферного повітря; г) якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; д) поводження з відходами та ресурсами; е) охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі); ж) попередження та ліквідація наслідків промислового забруднення; з) поводження із хімічними речовинами; і) поводження із генетично-модифікованими організмами, в тому числі і тими, які використовуються у сільському господарстві; ї) акустичне (шумове) забруднення; й) цивільний захист, зокрема попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; к) охорона міського середовища; л) екологічні збори.

У Додатку ХХХ до Глави 6 «Навколишнє середовище» Розділу V Угоди про асоціацію Україна – ЄС викладено 29 нормативно-правових актів ЄС (директив, регламентів), до яких Україна має наблизити своє екологічне законодавство в конкретні терміни [2]. За предметними сферами регулювання ці документи поділені на 8 груп, проф. Н.Р. Малишева розглядає їх наступним чином: 1) т.з. горизонтальне законодавство (тобто таке, що стосується всієї екологічної сфери або принаймні кількох її галузей); 2) законодавство щодо якості атмосферного повітря; 3) законодавство щодо поводження з відходами; 4) законодавство щодо якості води й управління водними ресурсами; 5) законодавство щодо охорони природи; 6) законодавство щодо промислового забруднення та техногенних загроз; 7) законодавство щодо зміни клімату та охорони озонового шару; 8) законодавство щодо генетично модифікованих організмів [3, с.559]. Сім блоків документів із зазначених (27 документів) присвячені правовому забезпеченню різних видів екологічної безпеки.

3. Відповідно до ст. 289 Глави 13 «Торгівля і сталий розвиток» Угоди про асоціацію Україна – ЄС заходи щодо охорони навколишнього природного середовища розглядаються у контексті досягнення сталого розвитку на кожному рівні торгівельних відносин між Україною та ЄС. Сторони Угоди, з цією метою, визнають важливість врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів не тільки сьогоdnішнього, а й прийдешніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та соціальна політика мають і будуть підтримуватися спільно.

4. У ст. 292 Угоди про асоціацію Україна – ЄС окрему увагу приділено питанням виконання сторонами Угоди зобов'язань по міжнародних екологічних договорах, учасниками яких вони є. На сьогодні Україна та Європейський Союз є учасницями понад 14 багатосторонніх міжнародних екологічних угод. Для України, у відповідності до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких дала Верховна Рада України, стають частиною національного законодавства, а отже, і реалізовуватися мають у тому ж порядку. Виходячи з цього положення, у ст. 292 Угоди міститься зобов'язання для України виконувати своє національне законодавство.

5. У розділі V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію Україна – ЄС заходи щодо охорони навколишнього природного

середовища, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки визначаються у заходах із економічного галузевого співробітництва.

У зв'язку із зазначеним, можна говорити про те, що еколого-правові пріоритети у співпраці України та ЄС визначені не тільки як загальний напрямок інтеграції, але й у межах заходів щодо інтеграції по різних галузях економіки. А це, в свою чергу, потребує комплексного підходу на національному рівні вже на стадії планування національних економічних, правових та, одночасно, і екологічних заходів.

Незважаючи на достатню розробленість даних проблем на науковому рівні, на нашу думку, на сьогодні бракує комплексного підходу до аналізу даних питань, які розглядаються через призму або термінології, що визначає процес наближення екологічного законодавства України до законодавства ЄС, або загальної характеристики самих зобов'язань України, або детального розгляду реалізації положень конкретних директив ЄС у національному законодавстві.

Аналіз положень зазначених в Угоді директив ЄС та засад наближення до них національного законодавства потребують перегляду важливих норм основних інститутів екологічного права України (екологічна експертиза, оцінка впливу на навколишнє природне середовище, екологічний контроль, система дозволів та ін.). Аналізуючи шляхи вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку, притримуємося позиції про недоцільність вдосконалення виключно окремих норм та нормативно-правових актів. Доцільно вести мову про системний та комплексний підхід до подальшого розвитку національного законодавства. Такий підхід, на нашу думку, може бути реалізований шляхом розробки та подальшої реалізації Концепції вдосконалення та розвитку законодавства України про екологічну безпеку.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейськими співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf)
2. Додаток XXX до Глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво». – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/docs/EA/Annexes_title_V/30_Annex.pdf
3. Малишева Н.Р. Правове забезпечення екологічної безпеки Європейського Союзу / Н.Р.Малишева // Проблеми права екологічної безпеки : навч. посіб. / М.В. Краснова, Г.І.Балюк, А.Г.Бобкова [та ін.] ; під заг. ред. М.В.Краснової, та Р.С.Кіріна; відп. ред. В.І.Андрейцев; М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2016. – 575 с.